

Kaj Munk

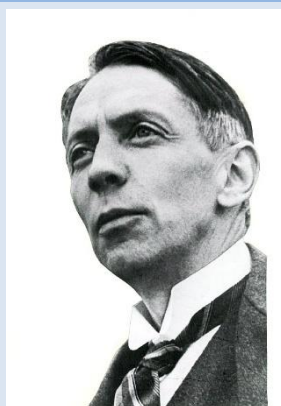
Bogen

Kaj Munk: *Ordet* (1932) *De udvalgte* (1933), *Knaldperler* (1936), *Sejren* (1936) *Egelykke* (1940), *Før Cannae* (1943), *Han sidder ved Smel-tediglen* (1944), *Kaj Munks sidste Digte* (1944), *Kaj Munk Papirer 1948*, *Niels Ebbesen* (1952) *Himmel og Jord* (1955) Chr. Reventlow: *Er Kaj Munk "Dansk Aandslivs Høvding"?* (1940)

Skolen råder over et betragteligt antal af **Kaj Munks** skuespil, digte, artikler m.m. I sig selv repræsenterer de vel ikke største kostbarheder i skolens bibliotek. Dels er et par stykker af dem uindbundne. Dels bærer de fleste af dem et vist præg af tidens tand. På den anden side er det ikke mindst dét, der gør dem interessante! Hvad vi har at gøre med, er **originaludgaver**, d.v.s. udgivelser, der må være anskaffet stort set samtidig med at de udkom, d.v.s. bl.a. i krigens tid. Det gælder navnlig den digtsamling, der også blandt kendere er noget af en sjældenhed: *Kaj Munks Sidste Digte*, der udkom illegalt i 1944, få uger efter **Kaj Munks** død ved Hørbylund Bakke mellem Funder og Silkeborg.

De fleste af skolens **Kaj Munk**-bøger er iflg. stem-pelmærker skænket til biblioteket af en af dets største velyndere overhovedet, lektor **N. J. Østergaard**, der var ansat på skolen fra 1924 til 1968. Han må have været en stor Liebhaber af **Kaj Munk**! Dels havde han de fleste af hans værker. Dels finder vi i et par stykker af dem indlagt såvel hånd-som maskinskrevne afskrifter af nogle af digtene. Hvilket vel kun kan betyde, at lektor **Østergaard** i de lange vinteraftener virkelig har *arbejdet* med digtene og ikke bare haft dem liggende til alminde-lig uforpligtende underholdningslæsning!

Forfatteren

Kaj Munk (1898-1944) er en af de **kendteste skikkelser fra Danmarks besættelsestid 1940-45**. Egentlig kom han fra Lolland, hvor han voksede op som plejebarn, idet han i de små år mistede begge sine forældre. Han studerede teologi, blev præst og fik derefter embede som sogne-præst i Vedersø i

Vestjylland, hvor han virkede indtil sin død i 1944.

Præstegerningen foregik side om side med **forfatter- og digtergerningen**. Han skrev således adskillige skuespil, der traf noget væsentligt i tiden, og som derfor opnåede utrolig popularitet og udbredelse. Hvad der måske var vigtigst for hele hans eftermæle, var hans nationale og politiske engagement. Han var stærkt påvirket af **30'ernes** strømninger og tendenser, da mange blev grebet af mere eller mindre autoritære samfundsopfattelser. Men da først krigen brød ud – og ikke mindst, da nazismen viste sit sande ansigt i form af jøde-forfølgelser og udryddelseskrig – blev han til en af de stærkeste og argeste kritikere af nazismen og den tyske besættelse af Danmark.

Det var ikke mindst det, der kom til at koste ham livet, og som gjorde ham til lidt af en **martyr**, hvor hans popularitet i den brede befolkning næsten nåede uanede højder.

Baggrunden

Ingen anden periode i Danmarks historie er i den grad blevet udforsket og gennembeskrevet som **tiden under den tyske besættelse 1940-45**. Ofte bliver denne periode delt op i to dele: Årene, hvor man et langt stykke hen ad vejen samarbejdede med tyskerne for derved at undgå, at landet blev smadret, som man så det så mange andre steder i Europa. Og årene, hvor modstanden, sabotagen, likvideringerne o.s.v. tog til. Udviklingen afspejlede meget af krigens generelle udvikling, hvor vendepunktet indtraf i 1942-43, da krigen begyndte at gå tyskerne imod.

Det er svært, når man står med nogle af skolens **Kaj Munk**-bøger, ikke at blive optaget af nogle af de **stemninger og følelser**, der greb almindelige mennesker i denne tid, hvor man år efter år levede i en slags undtagelsestilstand. På den ene side måtte man for alt i verden undgå at gøre eller sige noget, der kunne udfordre tyskerne og dermed nedkalde ødelæggende gengældelsesaktioner og det, der var værre. På den anden side måtte man vel tone rent flag og stå op for de værdier, man nu engang troede på.

Her kom **Kaj Munks** liv og virke til at udgøre det store **forbillede** for mange. For ham var det, der trodsigt gik imod alle advarsler, stod op mod alle forbud og i taler, artikler, digte o.s.v. o.s.v. utrætteligt trådte frem og kaldte tingene ved deres rette navn. Kæmp for alt hvad du har kært! Danmark kalder på sine landsmænd!

Det er helt sikkert, at den slags også greb lektor **Østergaard** på Haderslev Katedralskole, da han i krigens tid sad og studerede de **Kaj Munk**-bøger, som han senere skænkede til skolens bibliotek!